

לקוטי תורה • פרשת בחוקותי • מאמר 3

אם בחקותי תלכו כו'

”אם בחקותי תלכו”

הנפש האלקית יורדת לתוך גוף, ומתחברת לנפש הבהמית באמצעות הצלם, כדי שעל ידי בירורה יוכל האדם להגיע לאהבה ”בכל מאדך”, לאור הבלתי מוגבל של תהו. ”אם בחקותי תלכו” היא הדרך לכך: נפש הבהמית נחקקת מבחוץ על ידי פסוקי דזמרה, ומבפנים על ידי החוקים; המצוות מקיימות את אור אין סוף, והתורה, היורדת כגשם, מצמיחה את האהבה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/3

הנקודה

הנפש האלקית יורדת לתוך גוף, ומתחברת לנפש הבהמית באמצעות הצלם, כדי שעל ידי בירורה יוכל האדם להגיע לאהבה "בכל מאדך", לאור הבלתי מוגבל של תהו. "אם בחוקותי תלכו" היא הדרך לכך: נפש הבהמית נחקקת מבחוץ על ידי פסוקי דזמרה, ומכפנים על ידי החוקים; המצוות מקיימות את אור אין סוף, והתורה, היורדת כגשם, מצמיחה את האהבה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

בהמשך לעץ חיים, המאמר מבאר את הצלם: הנפש השכלית, שמקורה בנוגה, מחברת בין הנפש האלקית לנפש הבהמית כדי לבררה; לשם כך ניתנו לכל אדם שבעים שנה. כעת מ"ה מברר את ב"ן; כאשר ב"ן יתברר, "אשת חיל" תהיה "עטרת בעלה". אהבתו של משה, שהייתה בביטול מוחלט, עברה בכל זאת דרך כלי, ולכן לא יכול היה לראות את ה' "וחי"; רק לאחר המוות, או כאשר הגוף יזדכך לעתיד לבוא, מושגת בחינת "מאד", האור הבלתי מוגבל של תהו. האהבה "בכל מאדך" באה מבירור "לבבך" ו"נפשך", הנפש הבהמית והצלם; לשם כך ירדה הנפש האלקית משורשה המוגבל. לפני קריאת שמע זקוקה הנפש הבהמית לשתי חקיקות, ב"בחוקותי", לפני שתוכל ללכת: פסוקי דזמרה מסלקים את הרע שבה מבחוץ, והחוקים, ששורשם בכתר שבכתר, פותחים את הלב האטום מבפנים. המצוות מקיימות את אור אין סוף כמו נר ו"כופות" אותו להיכנס לכלים; התורה, שניתנה בחמישה קולות, יורדת כגשם, פותחת את הלב לאהבה ומגלה את הטוב הגנוז בתוכה.

מבנה

1	הצלם ושבעים השנים	11-2
הנפש השכלית, שמקורה בנוגה, מחברת בין הנפש האלקית לנפש הבהמית כדי לבררה; ניתנו שבעים שנה כדי להפוך את "עוונותינו" ל"לנגדך"; כעת מ"ה מברר את ב"ן, את ב"ן שבתוך ס"ג שבו הייתה השבירה, וכאשר יתברר, "אשת חיל" תעטר את בעלה.		
2	"מאד": אור התהו ואהבת קריאת שמע	11-3
אהבתו של משה באה מאבא שבתוך כלי, ולכן "לא יראני האדם וחי"; לאחר המוות, ולעתיד לבוא כשהגוף יזדכך, "יראה אור אין סוף, אור שבעת הימים, הגדול מכליו; אהבת קריאת שמע עוברת מן הלב והנפש אל "בכל מאדך", וזו הסיבה לירידת הנפש האלקית.		
3	שתי חקיקות בנפש הבהמית	11-4-6
לפני קריאת שמע, פסוקי דזמרה מסלקים את הרע מבחוץ; החוקים, ששורשם בכתר שבכתר, חורטים בה מבפנים, כמאמר "אני ולא מלאך" ירד למצרים, וחופרים את באר הלב האטום; מי שכבול בשלשלאות אינו יכול ללכת.		
4	המצוות כנר, התורה כגשם	11-7-8
המצוות מקיימות את אור אין סוף כמו נר, ובעשייתן הנשמות "כופות" אותו להיכנס לכלים; התורה, שניתנה בחמישה קולות, יורדת כגשם, פותחת את הלב, מבררת את ב"ן, ובאמצעות יחוד מ"ה וב"ן מגלה את הניצוצות הגנוזים.		

צלם צלם

הנפש השכלית, שמקורה בנוגה המעורב מטוב ורע, ומחברת בין צורה לחומר, בין הנפש האלקית לנפש הבהמית, לצורך עבודת הבריור. היא בחינת "בכל נפשך", כשם שהנפש הבהמית היא בחינת "בכל לבבך".

מ"ה וב"ן

מ"ה הוא אור שבתוך כלי, הביטול העצמי שב"מה אנחנו" של משה; הוא מברר את ב"ן, המתברר מתוך הנפש הבהמית. איחודם מגלה את "הטוב הגנוז בתוכה", את הניצוצות המוסתרים כעת.

מאד מאד

כלי גבול: האהבה "בכל מאדך" הבאה כאשר הלב והנפש מתבררים. בתוך גוף יכולה להאיר ממנה בכל יום רק הארה; היא נראית לאחר המוות ולעתיד לבוא.

אור שבעת הימים

אור התהו, הגדול מכליו, ולכן נשבר. בתיקון הכלי גדול והאור קטן; לעתיד לבוא הכלי המזוכך יוכל להכיל את האור הגדול.

שתי חקיקות

המאמר דורש את "בחוקותי" כשתי חקיקות בכלי של הנפש הבהמית: מבחוץ, באמצעות פסוקי דזמרה, ומבפנים, באמצעות המצוות שהן חוקים.

חוקים החוקים

מצוות שאין להן טעם, כמו פרה אדומה, הנמשכות מכתר שבכתר, "רצון הרצונות". שורשן הנעלה מאפשר להן לחדור לנפש הבהמית, ובכל זאת גם הן נמסרו באמצעות חכמתו של משה.

גשמיכם גשמיכם

התורה, היורדת כגשם: היא ניתנה בחמישה קולות, גבורות שנעשו חסדים שישראל יכלו לקבל, ומוציאה את האהבה הגנוזה בנפש אל הצמיחה.

קטע 1 • 11-2

הצלם ושבעים השנים

1 אם בחקותי¹ תלכו כו'. מבואר בע"ח [בעץ חיים] (שער כ"ה² פ"א המתחיל ענין הצלם באמיתית נלע"ד [נראה לעניות דעתי]³ כו')

"אם בחוקותי תלכו" וכו'. הדבר מבואר בעץ חיים (שער כ"ה, פרק א', המתחיל: "עניין הצלם, לאמיתו של דבר, כפי שנראה לעניות דעתי" וכו').

כאן מתחיל מאמר נוסף על הפסוק. בהערת קה"ת נאמר שנוסח נוסף שלו מופיע בספר המאמרים תרס"ו, כביאור למאמר "אם בחוקותי תלכו". הוא פותח בשער בעץ חיים העוסק בצלם, ה"דמות" המתלבשת בנפש.

בחיי צלם כו' שהוא בחיי נפש השכלית המחבר הצורה והחומר שהוא נפש האלהית עם נפש הבהמית לברר בירורים

[ש] בחינת הצלם וכו' היא בחינת הנפש השכלית, המחברת בין הצורה לחומר — כלומר, בין הנפש האלקית לנפש הבהמית — כדי לברר בירורים.

הצלם הוא הנפש השכלית, המחברת בין הצורה לחומר, בין הנפש האלקית לנפש הבהמית, כדי שיוכלו יחד לברר את הטעון בירור.

כי נפש הבהמית הוא בחי' בהמה פשוטה ועמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת המזבח⁴ ונפש השכלית היא בחי' נוגה מעורב טו"ר [טוב ורע]⁵ כמ"ש חכמים המה להרע.⁶

כי הנפש הבהמית היא בחינת בהמה פשוטה (וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "זאת חנוכת המזבח"), ואילו הנפש השכלית היא בחינת נוגה, המעורבת טוב ורע, כפי שנאמר: "חכמים המה להרע".

הנפש הבהמית היא "בהמה פשוטה", והנפש השכלית שייכת לנוגה, התחום שבו הטוב והרע מעורבים. התחום האנושי עשוי לשרת כל אחד מן הצדדים, כפי שנאמר: "חכמים המה להרע".

2 וזהו ימי שנותינו בהם⁷ שבעים שנה דקאי אלמעלה שתה עונותינו לנגדך⁸ עלומינו למאור פניך כו' היינו שיתהפכו בחיי עונותינו כו'

זהו [פירוש] הפסוק "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", המתייחס לפסוק שלפניו: "שתה עונותינו לנגדך, עלומינו למאור פניך" וכו'; כלומר, שהבחינה של "עונותינו" תתהפך וכו',

את הפסוק "ימי שנותינו... שבעים שנה" קוראים בהמשך לפסוק שלפניו: "שתה עונותינו לנגדך, עלומינו למאור פניך". כלומר, חטאיו של האדם עתידים להתהפך.

שיהיה לנגדך ועלומינו יבא למאור פניך כו' הוא ע"י הצלם כו' ולזה ניתן ע' [שבעים] שנה לכל אחד ואחד לפי ערכו ושיעורו בכדי לברר כו'.

כך שהם יהיו "לנגדך", ו"עלומינו" יבואו "למאור פניך" וכו'. הדבר נעשה באמצעות הצלם וכו'; ולשם כך ניתנו לכל אחד ואחד שבעים שנה, לפי ערכו וכוחותיו, כדי לברר וכו'.

באמצעות הצלם העוונות נעשים "לנגדך", והעלומים באים "למאור פניך". לשם עבודת הברור הזאת ניתנות לכל אדם שבעים שנה, לפי ערכו.

גם איתא בע"ח [בעץ חיים] ⁹ שעתה מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] ולע"ל [ולעתיד לבוא] כשיתברר בחי' ב"ן [שם ב"ן] ¹⁰ אזי יהיה א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה. כי השבירה היא בבחי' ס"ג [שם ס"ג] ¹¹ כלו ס"ג [שם ס"ג] יחדיו ¹² כו' והיינו בבחי' ב"ן [שם ב"ן] שבס"ג [שבשם ס"ג]. ¹³

עוד נאמר בעץ חיים שכעת מ"ה מברר את ב"ן, ולעתיד לבוא, לאחר שבחינת ב"ן תתברר, תהיה "אשת חיל עטרת בעלה". השבירה היא בבחינת ס"ג — "כולו ס"ג יחדיו" וכו'; כלומר, בבחינת ב"ן שבס"ג.

גם עץ חיים מלמד שכעת שם מ"ה מברר את שם ב"ן, וכאשר ב"ן יתברר, תהיה "אשת חיל עטרת בעלה" — הבחינה הנקבית תעלה מעל הבחינה הזכרית. שבירת הכלים התרחשה בשם ס"ג, כפי שנרמז בפסוק "כולו ס"ג יחדיו", ובפרט בב"ן שבס"ג.

קטע 2 • 31

"מאד": אור התהו ואהבת קריאת שמע

3 ולע"ל [ולעתיד לבוא] כשיתברר שם ס"ג [שם ס"ג] יתהוה ממנו ס"ג [שם ס"ג] שבס"ג [שבשם ס"ג] כו'. וביאור הענין הוא כי בחי' מ"ה [שם מ"ה] המברר הוא האור הנמשך בבחי' כלי וכמו משה ונחנו מ"ה [מה] ¹⁴ בחי' ביטול בתכלית ואעפ"כ [ואף על פי כן] היה בגוף

ולעתיד לבוא, כאשר יתברר שם ס"ג, תתהוה ממנו בחינת ס"ג שבס"ג וכו'. ביאור העניין: בחינת מ"ה המבררת היא האור הנמשך בבחינת כלי, כמו אצל משה, שאמר "ונחנו מה" — ביטול מוחלט; ואף על פי כן היה בגוף.

לעתיד לבוא, לאחר ששם ס"ג יתברר, תתגלה ממנו בחינה נעלית יותר, "ס"ג שבס"ג". לביאור העניין: מ"ה, השם המברר, הוא אור הנמשך לתוך כלי; משה, שאמר "ונחנו מה", ביטא ביטול מוחלט, ואף על פי כן חי בגוף.

ואף שהוא מבחי' אבא היינו רק מבחי' אחוריים קפ"ד קס"א גימטריא משה, ¹⁵ ועמ"ש מזה ע"פ אני ישנה ^{16, 17} גבי קול דודי דופק,

ואף שהוא מבחינת אבא, הרי זה רק מבחינת האחוריים: קפ"ד וקס"א, שבגימטריה הם משה. וראו מה שנכתב על כך על הפסוק "אני ישנה", בעניין "קול דודי דופק".

משה נמשך מאבא (חכמה), אך רק מבחינת האחוריים שלו. המספרים 184 ו-161 מסתכמים בגימטריה של משה (345); המאמר על פקודי, שמצוין בהערת קה"ת, מזהה את 161 כשם אהי"ה במילוי יודיין — פנימיות בינה, שבה מלובשים האחוריים של אבא.

וכן נובלות חכמה שלמעלה תורה פיי הנמשך מבחי' מוחין דאבא למדותיו שיהיה תורה כשר או פסול כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי^{19, 18} כו',²⁰

וכן "נובלות חכמה שלמעלה תורה": הכוונה למה שנמשך ממוחין דאבא למדותיו, ונעשית תורה הקובעת אם הדבר כשר או פסול וכו'. וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "השמים כסאי" וכו'.

גם מאמר חז"ל "נובלות חכמה שלמעלה תורה" מתייחס למה שנמשך ממוחין דאבא אל המדות האלויות, וממנו נובעים פסקי התורה בדבר כשר ופסול.

וכמ"כ [וכמו כן] בחינת משה היה לו אהבה ויראה ומדות רק שהיו נמשכין מבחי' מוחין פיי שהיה האהוי"ר [האהבה ויראה] שלו בבחי' ביטול בתכלית בבחי' אבא מבחי' אחוריים

וכן בבחינת משה היו אהבה ויראה ומדות, אלא שהן נמשכו מבחינת המוחין. כלומר, אהבתו ויראתו היו בביטול מוחלט, בבחינת אבא, מבחינת האחוריים.

למשה היו אהבה, יראה ורגשות, אך הם נמשכו מן המוחין, מאבא. אהבתו ויראתו היו בביטול מוחלט, מבחינת "האחוריים" של אבא.

(כי פנימית אבא הוא פנימית עתיק)²¹ ולא מבחי' התלהבות שמבחי' אימא וכמו ההפרש שבין שבת ליו"ט [ליום טוב] שיו"ט [שיום טוב] הוא בחי' שמחה²² כו' ושבת הוא בחי' עונג^{23, 24} נאדר בקדש²⁵ כו'

(שהרי פנימיות אבא היא פנימיות עתיק), ולא מבחינת ההתלהבות שמבחינת אמא. הדבר דומה להבדל בין שבת ליום טוב: יום טוב הוא בחינת שמחה וכו', ושבת היא בחינת תענוג, "נאדר בקודש" וכו'.

הפנימיות של אבא מאוחדת עם פנימיות עתיק, המדרגה הנעלית ביותר. אהבת משה לא הייתה ההתלהבות שמקורה באמא (בינה); ההבדל דומה להבדל בין יום טוב, שמאפינת אותו שמחה, לבין שבת, שמאפיין אותה תענוג, "נאדר בקודש".

מלה בגרמיה²⁶ כמ"ש בפ' אמור צ"ד ע"א, וכן היה האהוי"ר [האהבה ויראה] של משה וביקש הראני נא את כבודך²⁷ פיי שיראה א"ס שלא בבחי' כלי²⁸

"מלה בגרמיה", כפי שמכואר בפרשת אמור, דף צ"ד ע"א. כך היו גם אהבתו ויראתו של משה. הוא ביקש: "הראני נא את כבודך", כלומר, שיוכל לראות את אין סוף שלא בבחינת כלי.

הזוהר מכנה את קדושת השבת "מלה בגרמיה" — דבר שעומד בפני עצמו ואינו נמשך מדבר אחר. כך היו גם אהבתו ויראתו של משה. בבקשתו "הראני נא את כבודך" הוא ביקש לראות את אין סוף ישירות, ולא באמצעות כלי.

(ע' [עין] רע"מ [רע"א מהימנא] פ' פנחס ד' רנ"ה ע"ב) והשיבו כי לא יראני האדם וחי²⁹ בחייהן אינן רואים³⁰

(ראו רע"מ, פרשת פינחס, דף רנ"ה ע"ב). והוא השיב לו: "כי לא יראני האדם וחי" — "בחייהם אינם רואים".

רע"א מהימנא בפרשת פינחס מובא כמקור לבקשה זו. ה' השיב: "כי לא יראני האדם וחי", וחז"ל פירשו שהכוונה היא שבני האדם אינם רואים אותו בחייהם.

אבל במיתתן רואים כו' וכדאיתא במדרש טוב זה מלאך חיים³¹ מאד זה מלאך המות היינו שלאחר מיתה יכול להשיג בחינת מאד בלי גבול כו'

"אבל במיתתם רואים" וכו'. וכפי שמוכח במדרש: "טוב" הוא מלאך החיים, "מאד" הוא מלאך המוות. כלומר, לאחר המוות אפשר להשיג את בחינת "מאד", שהיא ללא גבול וכו'.

אבל במיתתם הם רואים. המדרש דורש כך את "טוב מאד": "טוב" הוא מלאך החיים ו"מאד" הוא מלאך המוות, שכן לאחר המוות אפשר להשיג את הבחינה הכלית מוגבלת של "מאד".

היינו כשהוא חי בבחי' גוף וכלי לא יראני כו' רק במיתתן אחר שנתברר הכלי לגמרי בבחי' אתכפא ואתהפכא אז רואין ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיזדכך שלא יהיה הגוף מדכר ונוקבא (ועי' זהר ח"ב [חלק ב'] קס"ז ב') רק

כלומר, כל עוד האדם חי בבחינת גוף וכלי, "לא יראני" וכו'; רק "במיתתן", לאחר שהכלי התברר לגמרי בבחינת אתכפא ואתהפכא, אז רואים. ולעתיד לבוא, כשיזדכך, כך שהגוף לא יהיה [מורכב] מזכר ונקבה (ראו זוהר, חלק ב', 167ב), אלא

כל עוד האדם חי בגוף, שהוא כלי, אין הוא יכול לראות; רק לאחר המוות, כשהכלי התברר לגמרי על ידי הכנעת הרע והפיכתו, הוא רואה. לעתיד לבוא יזדכך הגוף עצמו, ולא יהיה עוד מורכב מזכר ונקבה.

כדכתיב ועצמותיך יחליץ³² מבחי' טלא דבדולחא^{33,34} טל אורות טלך³⁵ אז גם הגוף יוכל לראות ולהשיג בחי' אור א"ס³⁶

כמו שכתוב: "ועצמותיך יחליץ", מבחינת טלא דבדולחא, "טל אורות טלך"; אז גם הגוף יוכל לראות ולהשיג את בחינת אור אין סוף.

אלא, כפי שנאמר בישעיהו, "ועצמותיך יחליץ", באמצעות מה שהזוהר מכנה "טלא דבדולחא", "טל אורות" שבו יקומו המתים לתחייה. אז גם הגוף יוכל לראות ולהשיג את אור אין סוף.

וזוהו כאור שבעת הימים³⁷ פי' אור ז' הימים כמו שהיתה קודם הבריאה בעולם התהו רק שהיה בבחי' ז' אורות להיות האורות גדולים מהכלי.

וזוהו "כאור שבעת הימים": כלומר, אור שבעת הימים כפי שהיה קודם הבריאה, בעולם התהו, אלא שהיה בבחינת שבעה אורות, שהאורות היו גדולים מן הכלי.

זהו פירוש "כאור שבעת הימים": האור כפי שהיה קודם הבריאה, בעולם התהו, שבו שבעת האורות היו גדולים מן הכלים שלהם.

אך היה בהן שבירה ואח"כ עולם התקון נעשה הכלי גדול והאור קטן. ולעתיד לבוא כשיזדכך הכלי יהיה ג"כ האור גדול כאור ז' הימים בחי' תהו ואז יהי' [יהיה] א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה כו'

אלא שהייתה בהם שבירה, ואחר כך, בעולם התיקון, נעשה הכלי גדול והאור קטן. ולעתיד לבוא, כשיזדכך הכלי, גם האור יהיה גדול, כאור שבעת הימים, בבחינת תוהו; ואז "אשת חיל עטרת בעלה" וכו'.

הכלים של עולם התוהו נשברו, ובעולם התיקון הכלים גדולים והאור קטן. לעתיד לבוא יוכלו הכלים המזוככים להכיל אור גדול, כמו האור שבעולם התוהו, ואז "אשת חיל עטרת בעלה".

(ועמ"ש בד"ה והיה אור הלבנה.³⁸ ועיין במק"מ [במקדש מלך] ס"פ מצורע³⁹ מענין אור שבעת הימים ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] פ' כי תשא קפ"ח ב')

(ראו מה שכתוב במאמר המתחיל "והיה אור הלבנה". וראו במקדש מלך, סוף פרשת מצורע, בענין אור שבעת הימים, וברמ"ז, פרשת כי תשא, 188ב.)

ההערה מפנה למאמר על "והיה אור הלבנה", למקדש מלך ולרמ"ז, להרחבה בענין אור שבעת הימים.

וזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] שמע שם ע' רבתי⁴⁰ היינו בחינת אור שבעת הימים שהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] מהבירור דנה"ב [דנפש הבהמית] מתעלה לשם.

וזהו ענין קריאת שמע: במילה "שמע" יש עיין רבתי, כלומר, בחינת אור שבעת הימים, שכן העלאת מ"ן מן הבירור של נפש הבהמית עולה לשם.

קריאת שמע רומזת לכך: העיין של "שמע" נכתבת באות גדולה, והיא מסמלת את אור שבעת הימים. המ"ן שמעלים על ידי בירור נפש הבהמית עולה לבחינה זו.

וזהו ואהבת את^{41,42} הוי' אלקיך את הטפל⁴³ כו' להיות בבחי' אהבה. וטפל ובטל לשם הוי' (ועמ"ש ע"פ וידעת היום)^{44,45} ולהתכלל באחד.

וזהו "ואהבת את הוי' אלקיך": "את" בא לרבות את הטפל וכו', כדי להיות בבחינת אהבה, ולהיות טפל ובטל לשם הוי' (ראו מה שכתוב על הפסוק "וידעת היום"), ולהיכלל באחד.

בפסוק "ואהבת את הוי' אלקיך", המילה "את" כוללת גם את הטפל: האדם נעשה טפל ובטל לשם הוי' ונכלל באחד. המאמר על הפסוק "וידעת היום" מבאר זאת.

בכל לבבך שהוא בחינת נפש הבהמית רביעית דם שבלב כו' ובכל נפשך בחינת נפש השכלית בחי' צלם המחבר הנ"ל וכשיתפכו ויתבררו יבא לבחי' ובכל מאדך מאד בלי גבול

"בכל לבבך" הוא בחינת נפש הבהמית, רביעית הדם שבלב וכו'; "ובכל נפשך" הוא בחינת נפש השכלית, בחינת הצלם המחבר הנזכר לעיל. וכשיתפכו ויתבררו, יבוא לבחינת "ובכל מאדך" — מאד, בלי גבול,

"בכל לבבך" מתייחס לנפש הבהמית, שמרכזה בדם שבלב; "ובכל נפשך" מתייחס לנפש השכלית, לצלם המחבר בין השתיים. כשיתפכו ויתבררו, יגיע האדם ל"ובכל מאדך" — מאד, אהבה בלי גבול.

כדכתיב הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד⁴⁶ אשר בשכיל זה ירדה הנפש האלהית למטה

כפי שכתוב: "הנה ישכיל עבדי, ירום ונישא וגבה מאוד". לשם כך ירדה הנפש האלקית למטה,

זהו ה"גבה מאוד" שבפסוק בישעיהו. לשם כך ירדה הנפש האלקית אל תוך הגוף.

כי מקודם היתה בבחי' גבול ומספר כי נש"י [נשמות ישראל] נמשכו מבחי' זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] עולם התיקון בבחי' כלי כו'

שכן קודם לכן הייתה בבחינת גבול ומספר, מפני שנשמות ישראל נמשכו מבחינת ז"א ונוקבא של עולם התיקון, בבחינת כלי כו',

לפני ירידתה הייתה הנשמה מוגבלת ובעלת מספר, שכן נשמות ישראל באות מז"א ונוקבא של עולם התיקון, שהם כלים.

וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו כו' משא"כ אחר ירידתה בחי' צלם לברר כו' לאכפא כו'

כפי שכתוב: "חי הוי' אשר עמדתי לפניו" וכו'; ואילו לאחר ירידתה, בבחינת צלם, כדי לברר כו' ולכפות כו',

הפסוק "חי הוי' אשר עמדתי לפניו" מתאר את עמידת הנשמה לפני ה' קודם ירידתה. לאחר הירידה, בהיותה בבחינת צלם, הנשמה מבררת וכופה את הנפש הבהמית.

בכל לבבך ובכל נפשך יכול עי"ז להשיג האהבה מבחי' אור א"ס בחי' בכל מאדך שמעולם התהו

"בכל לבבך ובכל נפשך" — באמצעות כך אפשר להשיג אהבה מבחינת אור אין סוף, בחינת "בכל מאדך", שמקורה בעולם התוהו.

על ידי אהבת ה' "בכל לבבך ובכל נפשך", לאחר ששתי הנפשות מתבררות, אפשר להשיג אהבה מאור אין סוף עצמו, "בכל מאדך" — אהבה שמקורה בעולם התוהו.

ואף שא"א להיות בבחי' גוף וכלי מ"מ הארה מזה יוכל להיות בכל יום ובמיתתן אחר שנברר הכל רואין כו' וזהו היה מספר בני⁴⁷ ישראל כו' אשר לא יספר כו':

ואף שאי אפשר שתהיה בבחינת גוף וכלי, בכל זאת הארה ממנה יכולה להיות בכל יום; ו"במותן", לאחר שהכול התברר, "רואין" כו'. וזהו [פירוש] "והיה מספר בני ישראל" כו', "אשר לא יספר" כו'.

אהבה כזו אינה יכולה להיות במלואה בתוך גוף, אך בכל יום אפשר שתהיה ממנה הארה, ולאחר המוות, כשהכול התברר, הנשמה רואה. זו ההבטחה שמספרם של ישראל יהיה מעבר לאפשרות של מניין, מעבר לכל גבול.

שתי חקיקות בנפש הבהמית

4 ב אך קודם הקי"ש [הקריאת שמע] בחי' אהבה הנ"ל צריך להיות פסוקי דזמרה. וזהו אם בחקותי תלכו כי

חקיקות כמו כלי שצריך חקיקה מבחוץ ומבפנים

2. אך לפני קריאת שמע, בחינת האהבה שהזכרה לעיל, צריכים לומר פסוקי דזמרה. וזהו [פירוש] "אם בחוקותי תלכו": שתי חריתות, כמו כלי שצריך לחרוט בו מבחוץ ומבפנים;

חלק 2 של המאמר: לפני האהבה של קריאת שמע באים פסוקי דזמרה, מזמורי השבח שבתפילת שחרית. לשון הרבים "בחוקותי" נדרשת כשתי חריתות, כשם שחורטים בכלי הן מבחוץ והן מבפנים.

כמו כן צריך כלי הנפש הבהמית לבי חקיקות הללו בכדי שאח"כ יוכל להיות בחי' תלכו שהוא בחי' אהבה להתכלל באחד

כך גם כלי הנפש הבהמית זקוק לשתי חריתות הללו, כדי שלאחר מכן תוכל להיות בחינת "תלכו", שהיא בחינת האהבה, להיכלל באחד,

הנפש הבהמית היא כלי כזה, והיא זקוקה לשתי חריתות בטרם תוכל "ללכת" — כלומר, לאהוב את ה' ולהיכלל באחד.

כדכתיב הלוח ונסוע הנגבה⁴⁸ וענין החקיקה מבחוץ הוא ע"י פסוקי דזמרה שהוא מלשון זמיר עריצים⁴⁹ פי' שע"י ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה בפסוקי דזמרה הוא מזמר ומכרית בחי' הרע שתוכל להתפשט בנפשו בחי' אהבה אלקית.

כמו שכתוב: "הלוח ונסוע הנגבה". החריתה מבחוץ נעשית באמצעות פסוקי דזמרה, שמקור שמם בלשון "זמיר עריצים" — כריתת העריצים. כלומר, באמצעות ההתבוננות בגדולת אין סוף ברוך הוא בפסוקי דזמרה, הוא מזמר וכורת את בחינת הרע, כדי שבנפשו תוכל להתפשט בחינת האהבה האלקית.

הליכה זו דומה ל"הלוח ונסוע הנגבה" של אברהם. החריתה החיצונית היא פסוקי דזמרה, מלשון זמיר — כריתה, כמו "זמיר עריצים". ההתבוננות בגדולת ה' במזמורים אלה קוצצת את הרע, כדי שהאהבה האלקית תוכל להתפשט בנפש.

כי ההתפעלות מההתבוננות הנ"ל עדיין אין זה בחי' אהבה רק בחי' התפעלות מאלקות בכדי שיתפרד הרע

שהרי ההתעוררות מן ההתבוננות האמורה עדיין אינה בחינת אהבה, אלא רק בחינת התפעלות מאלקות, כדי שהרע ייפרד,

הרגש שמתעורר בעקבות ההתבוננות הזאת עדיין אינו אהבה. זו רק התפעלות מאלקות, המספיקה כדי להפריד את הרע מן הטוב.

כדכתיב רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם היינו ע"י בחי' ההתבוננות ברוממותו ית' נפרד הרע.⁵⁰
 כמו שכתוב: "רוממות ה' בגרונם וחרב פיפיות בידם". כלומר, באמצעות בחינת ההתבוננות ברוממותו יתברך, הרע נפרד.

כפי שנאמר במזמור: "רוממות ה' בגרונם וחרב פיפיות בידם": ההתבוננות ברוממות ה' היא החרב הכורת את הרע.

5 ולכן החיוב דפסוקי דזמרה לא נזכר במשנה רק שתים לפני^{51, 52} כו' כי לא⁵³ היה נצרך זה אצלם בכל יום כו'

לכן חובת פסוקי דזמרה אינה נזכרת במשנה, אלא רק "שתים לפני" וכו', מפני שבאותם ימים לא היה צורך בכך בכל יום וכו'.

לכן המשנה מזכירה רק את שתי הברכות שלפני קריאת שמע, ולא את פסוקי דזמרה: בתקופת המשנה לא נזקקו להכנה הזאת בכל יום.

וזהו החקיקה מבחוץ והחקיקה מבפנים הוא ע"י מצות מעשיות שבכח"י חוקה כמו פרה אדומה ציצית ותפילין שאין בהם שום שכל וטעם

וזהו החקיקה מבחוץ. החקיקה מבפנים נעשית באמצעות מצוות מעשיות שהן בבחינת חוקה, כגון פרה אדומה, ציצית ותפילין, שאין בהן שום שכל וטעם.

החקיקה הפנימית נעשית באמצעות מצוות מעשיות שהן חוקים, כלומר מצוות שלמעלה מן השכל, כגון פרה אדומה, ציצית ותפילין.

והיינו מפני ששרש המצות הוא מבחינת כתר כי אורייתא מחכמה נפקת⁵⁴ אבל שרשן הם מכתר תרי"ג מצות⁵⁵ דאורייתא⁵⁶ וז' מצות דרבנן⁵⁷ גימטריא תרי"ך.

וזה מפני ששרש המצוות הוא בבחינת כתר. שהרי התורה יוצאת מחכמה, אך שורש המצוות הוא בכתר: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן עולות בגימטריה תרי"ך.

הדבר נובע מכך ששרש המצוות הוא בכתר, שלמעלה מן השכל. התורה יוצאת מחכמה, אך המצוות מושרשות בכתר: 613 מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן מסתכמות ב"620, בגימטריה כתר.

אך בכל ספ"י [ספירה / ספירות] יש בחי' קומה כמו חכמה שבחכמה וכמו כן בכתר יש בחי' מצות הנמשך מחכמה שבכתר ונתלבש בחכמה דאצילות ואח"כ בבריאה שיוכל להיות גם למטה טעם למצוה זו.⁵⁸

אולם בכל ספירה יש בחינת קומה שלמה, כגון חכמה שבחכמה. וכך גם בכתר יש בחינת מצוות הנמשכת מחכמה שבכתר ומתלבשת בחכמה דאצילות, ואחר כך בבריאה, כדי שגם למטה יהיה אפשר להבין טעם למצוה זו.

בכל ספירה כלולות כל הבחינות, כגון חכמה שבחכמה. לכן גם בכתר יש מצוות שמקורן בחכמה שבכתר, והיא מתלבשת בחכמה דאצילות ואחר כך בבריאה; משום כך אפשר להבין למטה טעם למצוה כזאת.

6 ויש מצות הנמשכים מכתר שבכתר והם החוקים שהם רק בחיי רצון ונקרא רעוא דרעוין כו' ועיי מצות אלו ששרשן מאד נעלה יכול להיות חקיקה מכפנים בנפש הבהמית

ויש מצוות הנמשכות מכתר שבכתר, והן החוקים, שהן בחינת רצון בלבד, ונקראות "רצון הרצונות" וכו'. באמצעות מצוות אלה, ששרשן נעלה מאוד, יכולה להתחולל חקיקה מכפנים בנפש הבהמית,

מצוות אחרות נמשכות מכתר שבכתר: החוקים, שהם ביטויים טהורים של הרצון האלוקי, ונקראים "רצון הרצונות". מכיוון ששרשן נעלה כל כך, בכוחן לחקוק בנפש הבהמית מכפנים.

וכדכתיב ועברתי בארץ מצרים⁵⁹ אני ולא מלאך⁶⁰ שמפני שהם בעמקי הקליפות צריך דוקא אני בחינה גבוה מאד

כמו שנאמר: "ועברתי בארץ מצרים" — "אני ולא מלאך"; מכיוון שהם היו בעומק הקליפות, היה צורך דווקא ב"אני", בבחינה נעלית מאוד.

כך היה ביציאת מצרים: "ועברתי בארץ מצרים", שעל כך דרשו חז"ל "אני ולא מלאך". בני ישראל היו שקועים בעומק הקליפות, ולכן רק הבחינה הנעלית ביותר, ה' עצמו, יכלה להגיע אליהם.

וכמו כן להיות חקיקה בנפש הבהמית שיהיה לו בחי' אהבה להתכלל נפשו באחד היא עיי מצות הנ"ל ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח.^{61,62}

וכך גם, כדי שתהיה חקיקה בנפש הבהמית, שתהיה בה בחינת אהבה, כך שנפשו תיכלל באחד, הדבר נעשה באמצעות המצוות הנזכרות לעיל. (ראו מה שכתוב במאמר הפותח במילים "ועתה יגדל נא כוח").

בדומה לכך, רק המצוות הנעלות האלה יכולות לחקוק בנפש הבהמית בעומק הדרוש כדי שתאהב את ה' ותיכלל באחד. הקורא מופנה למאמר "ועתה יגדל נא כוח".

וזהו באר חפרוה שרים⁶³ בחינת יסוד דנוקבא שכדי שיהיה בבחי' נוקבא בחי' יסוד התקשרות באלהות עיי התעוררות הנ"ל צריך חפירה כי בלא זה לבו אטום כבתולה^{64,65}

וזהו "באר חפרוה שרים": בחינת יסוד של נוקבא. כדי שבבחינת נוקבא תהיה בחינת יסוד, התקשרות באלוקות באמצעות ההתעוררות הנזכרת לעיל, נחוצה חפירה; שכן בלעדיה לבו אטום כבתולה.

הפסוק "באר חפרוה שרים" רומז לכך. הבאר היא יסוד של נוקבא, כוח ההתקשרות של הנפש בה'; צריך לחפור ולפתוח אותה, שכן אחרת הלב נשאר אטום, "כבתולה", בלשון הגמרא.

(ועמ"ש מזה ע"פ לריח שמניך^{66, 67} בענין על כן עלמות אהבוך. ועמ"ש בד"ה עיני כל.^{68, 69} ובד"ה לא⁷⁰

תהיה משכלה ועקרה)⁷¹ וממה נעשה החפירה במחוקק בחי' חקיקה הנ"ל שהוא בחי' מצות הנ"ל

(ראו מה שכתוב על כך על הפסוק "לריח שמניך", בענין "על כן עלמות אהבוך"; וראו מה שכתוב במאמר הפותח במילים "עיני כל", ובמאמר הפותח במילים "לא תהיה משכלה ועקרה"). ובמה נעשית החפירה? "במחוקק" — בחינת החקיקה הנזכרת לעיל, שהיא בחינת המצוות הנזכרות לעיל.

ההערה שבסוגריים מפנה למאמרים נוספים העוסקים בנושא. החפירה נעשית "במחוקק", מילה מאותו שורש של חקיקה; כלומר, באמצעות המצוות שהן חוקים.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] התפשטותן הוא בבחי' חכמה ע"י משה (ועמ"ש בפ' חקת ע"פ במחוקק כו') כי אף פרה אדומה נאמרה ע"י משה כו' וע"ז נאמר אמרתי אחכמה⁷² כו'.

אך למרות זאת, התפשטותן היא בבחינת חכמה, באמצעות משה (ראו מה שכתוב בפרשת חוקת על הפסוק "במחוקק" וכו'), שכן גם פרה אדומה נאמרה באמצעות משה וכו'; ועל כך נאמר: "אמרתי אחכמה" וכו'.

גם המצוות האלה, שלמעלה מטעם ודעת, נמסרות באמצעות חכמה, באמצעות משה; גם פרה אדומה נצטוותה באמצעות משה. על כך אומר הפסוק "אמרתי אחכמה", וחז"ל דורשים זאת על פרה אדומה.

וזהו אם בחקותי תלכו ודרשו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] הלואי בחקתי תלכו⁷³ היינו שיהי' [שיהיה] בחי' הליכה הוא בחי' אהבה ולהתכלל באחד צריך לזה ב' חקיקות הנ"ל

וזהו "אם בחוקותי תלכו", שעל כך דרשו חז"ל: "הלוואי בחוקותי תלכו". כלומר, כדי שתהיה בחינת הליכה — שהיא בחינת אהבה והיכללות באחד — נחוצות שתי החקיקות הנזכרות לעיל.

"אם בחוקותי תלכו", שחז"ל פירשו כבקשה: "הלוואי בחוקותי תלכו", פירשו שהנפש תלך, תאהב ותיכלל באחד; לשם כך נחוצות שתי החקיקות, החיצונית והפנימית.

כי בלתי זה א"א שיהיה לו בחי' אהבה מאחר שהוא אסור בגוף ונפש הבהמית וכמשל האסור בזיקים שא"א לו להלוך אלא א"כ ישתברו הזיקים:

כי בלעדיהן אין אפשרות שתהיה בו בחינת אהבה, מאחר שהוא אסור בגוף ונפש הבהמית. הדבר דומה לאדם הכבול בשלשלאות, שאינו יכול ללכת אלא אם כן השלשלאות נשברות.

בלעדיהן האהבה אינה אפשרית, מפני שהנפש כבולה בתוך הגוף ובתוך הנפש הבהמית, כאסיר בשלשלאות שאינו יכול ללכת עד שהשלשלאות נשברות.

המצוות כנר, התורה כגשם

7 ג אך עיקר ההליכה הוא להתכלל נפשו באחד לדבקה בו.⁷⁴ ואיך אפשר זה. ולזה אמר ואת מצותי תשמרו אשר קדשנו במצותיו כו' כמבואר במ"א.

3. אבל עיקר ההליכה הוא שנפשו תיכלל באחד ותדבק בו. ואיך אפשר להגיע לכך? על כך נאמר: "ואת מצותי תשמרו", ועל כך אומרים: "אשר קדשנו במצותיו" וכו', כפי שמבואר במקום אחר.

סעיף ג: עיקר ההליכה הוא הדבקות בה', כשהנפש נכללת באחד. כיצד יכול אדם להגיע לכך? באמצעות "ואת מצותי תשמרו", כפי שאומרים בברכה: "אשר קדשנו במצותיו".

וזהו ואת מצותי תשמרו שע"י המצוות משתמר בחי' אור א"ס בחי' עתיק. וזהו נר מצוה⁷⁵ כמו נר המשמר השמן והאור

וזהו "ואת מצותי תשמרו": באמצעות המצוות נשמרת בחינת אור אין סוף, בחינת עתיק. זהו "נר מצוה" — כמו נר השומר את השמן ואת האור,

המצוות "שומרות" על אור אין סוף, בחינת עתיק, כשם שנר שומר על השמן ועל הלהבה; לכן הכתוב מכנה מצווה בשם נר.

כמו כן המצוה משמרת בחי' אור א"ס (ועמ"ש בד"ה והנה מנורת זהב כולה.^{76,77} ובד"ה כי תשמע בקול^{78,79} גבי לשמור את כל מצותיו) וע"ז אמר ועשיתם אותם אתם כתיב.^{80,81}

וכך גם המצווה שומרת על בחינת אור אין סוף (ועיינו במה שכתוב בדיבור המתחיל "והנה מנורת זהב כולה", ובדיבור המתחיל "כי תשמע בקול", בעניין "לשמור את כל מצותיו"). ועל כך נאמר: "ועשיתם אותם" — "אתם" כתיב.

כך המצווה משמרת את אור אין סוף. הכתוב ממשיך ואומר "ועשיתם אותם", וחכמים דורשים "אתם": על ידי קיום המצוות, כביכול, אתם עושים את עצמכם.

פ"י כי זהו באמת בחי' עשייה שנשמות ישראל עושין ומכריחין כביכול המשכת אוא"ס [אור אין סוף] בהכלים והוא מלשון גדול המעשה⁸² כו',

פירוש הדבר, שזו באמת בחינת עשייה: נשמות ישראל עושות ומכריחות, כביכול, את המשכת אור אין סוף אל הכלים. זהו גם פירוש הביטוי "גדול המעשה" וכו',

זוהי "עשייה" ממש: באמצעות המצוות נשמות ישראל מכריחות, כביכול, את המשכת אור אין סוף אל הכלים. למילה "מעשה" משמעות דומה באמירה "גדול המעשה יותר מן העושה".

ולכן נקי כל עובדא בלשון עשיה פי' לשון הכרח⁸³ כי מה שהשכל מתפשט בהמעשה שעושה זהו בחי' הכרח לגבי השכל שיהי' [שיהיה] יורד ונמשך בעשייה

ולכן כל פעולה נקראת בלשון עשייה, שפירושה גם הכרח. כאשר השכל מתפשט אל הפעולה שאדם עושה, הדבר כרוך בהכרח מצד השכל, שעליו לרדת ולהימשך אל העשייה;

המונח "עשייה" מרמז על הכרח. כשהשכל מתבטא בפעולה, הוא נאלץ לרדת אל דבר הנמוך מטבעו.

כמו כן בעשיית המצוה שנמשך עי"ז אור א"ס ב"ה מה שהוא נעתק ונבדל מסדר ההשתלשלות ונמשך ושורה בהכלים דז"א על כן נקי בחי' זו בשם עשיה

וכך גם בעשיית מצווה: באמצעותה נמשך אור אין סוף ברוך הוא, המרוחק והמובדל מסדר ההשתלשלות, והוא נמשך ושורה בכלים של ז"א. לכן בחינה זו נקראת עשייה.

כך גם במצווה: אור אין סוף, המרוחק מסדר ההשתלשלות, נמשך ושורה בכלים של ז"א. משום כך היא נקראת "עשייה".

(ועמ"ש בדי"ה להבין ענין מדלג על ההרים^{84, 85} בענין שלכך נקי המצות בשם רמ"ח אברין דמלכא כו' ע"ש. וע' במ"ש ע"פ כיום השמיני עצרת^{86, 87} בפי' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם)⁸⁸

(ועיינו במה שכתוב בדיבור המתחיל "להבין ענין מדלג על ההרים", בענין הסיבה לכך שהמצוות נקראות "רמ"ח אברין דמלכא" וכו', ושם. ועיינו גם במה שכתוב על הפסוק "כיום השמיני עצרת", כפירוש "אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם".)

ההערה בסוגריים מפנה למאמר על "מדלג על ההרים", המסביר מדוע המצוות נקראות "רמ"ח אברין דמלכא", וכן למאמר על שמיני עצרת, העוסק ב"אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם".

וזהו ועשיתם אותם כו'. ונתתי גשמיכם בעתם⁸⁹ פי' גשמיכם זהו התורה כמ"ש יערוף כמטר לקחי.⁹⁰

וזהו "ועשיתם אותם" — "אתם" וכו'. "ונתתי גשמיכם בעתם": "גשמיכם" הם התורה, כמו שכתוב: "יערוף כמטר לקחי".

הפסוק הבא, "ונתתי גשמיכם בעתם", מתייחס לתורה, שמשנה דימה לגשם: "יערוף כמטר לקחי".

והנה גשמים יורדין בגבורה⁹¹ ובתורה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שניתנה בה' קולות⁹² פי' ה' חסדים המגדילים והם בחי' ה' גבורות דאבא הנעשים בחינת חסדים דאימא.

והנה, הגשמים יורדים באמצעות גבורה, ועל התורה אמרו חז"ל שהיא ניתנה בחמישה קולות. כלומר, חמישה חסדים שמגדילים, והם בחינת חמש הגבורות של אבא שנעשות בחינת החסדים של אימא.

הגשם יורד באמצעות גבורה, והתורה ניתנה בחמישה קולות. חמשת הקולות האלה הם חמישה חסדים, חסדים שמגדילים ומצמיחים, שהחלו כחמש הגבורות של אבא ונעשו לחסדים של אימא.

פִּי כִּי מִשָּׁה שָׁמַע כָּל הַתּוֹרָה בְּקוֹל אֶחָד כַּמִּיִּשׁ וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל⁹³ לְפִי שִׁמְשָׁה הִיָּה מִבְּחִינַת אֹר אֲבָא בַּעֲצָמוֹ.

כלומר, משה שמע את התורה כולה בקול אחד, כפי שנאמר: "והאלקים יעננו בקול", משום שמששה היה מבחינת אור אבא עצמו.

משה שמע את התורה כולה בקול אחד, כפי שנאמר: "והאלקים יעננו בקול", משום שנשמתו באה מאור אבא עצמו.

אך ישראל לא היה באפשרי לקבל ונתחלק ע"י ה' גבורות דאבא לבחינת חמשה קולות וזהו פלג אלהים מלא מים.⁹⁴

אבל ישראל לא יכלו לקבל אותה כך, והיא התחלקה באמצעות חמש הגבורות של אבא לחמישה קולות. וזהו "פלג אלקים מלא מים".

ישראל לא יכלו לקבל אותה כך, ולכן היא התחלקה באמצעות חמש הגבורות של אבא לחמישה קולות. זהו "פלג אלקים מלא מים": "פלג פירושו גם חלוקה.

פִּי מַה שֶׁנִּתְפַּלֵּג מִבְּחִי אֱלֹהִים בְּחִי ה' גְּבוּרֹת מֵלָא מִים בְּאֵמַת הֵם חֲסָדִים שִׁיכוּלִים לְקַבֵּל.

כלומר, מה שנחלק מבחינת אלקים — בחינת חמש הגבורות — הוא "מלא מים": לאמיתו של דבר אלה הם חסדים, שהם יכולים לקבל.

מה שנחלק מבחינת אלקים, כלומר חמש הגבורות, הוא "מלא מים": לאמיתו של דבר אלה חסדים, חסד בצורה שהעם יכול לקבל.

8 וע"י גשמיכם בחי התורה הנ"ל נעשה קול דודי דופק⁹⁵ פתחי לי שיהיה לכו פתוח שיוכל להיות בנפשו בחי אהבה ע"י בחי התורה המגדל והיה מזה ונתנה הארץ יכולה היינו בחינת ב"ן [שם ב"ן] שנתברר מנפש הבהמית

ועל ידי "גשמיכם" — בחינת התורה שנוכרה לעיל — נעשה "קול דודי דופק: פתחי לי", כך שלכו יהיה פתוח ותוכל להיות בנפשו בחינת אהבה, באמצעות בחינת התורה שמציחה. ומכך בא "ונתנה הארץ יכולה", כלומר בחינת ב"ן, שהתבררה מתוך הנפש הבהמית.

באמצעות התורה, ה"גשמים", מתקיים "קול דודי דופק: פתחי לי": הלב נפתח, וכך יכולה לצמוח בנפש אהבה. התוצאה היא "ונתנה הארץ יכולה" — שם ב"ן שהתברר מתוך הנפש הבהמית.

(והוא ע"ד מ"ש בד"ה האזינו השמים^{96,97} גבי יערוף כמטר שהתורה נק' מטר וגשם שמוציא את כח הצומח שבהארץ מהעולם אל הגילוי

(וזה על דרך מה שכתוב במאמר המתחיל "האזינו השמים", בעניין "יערוף כמטר לקחי": התורה נקראת מטר וגשם, המוציאים את כוח הצמיחה שבארץ מן העולם אל הגילוי,

במאמר על "האזינו" מוסבר שהתורה נקראת גשם, משום שכמו הגשם היא מוציאה לאור את כוח הצמיחה החבוי בארץ.

דהיינו להיות הצמיחה בחי' אהבה בכל מאדך כו' ע"ש באריכות וזהו ואהבת בגימטריא ב' פעמים אור⁹⁸ היינו בחי' אור אחד הוא אור זרוע לצדיק⁹⁹ והב' בחי' הצמיחה בכל מאדך)

כלומר, שהצמיחה תהיה בחינת אהבה "בכל מאדך" וכו'; עיינו שם באריכות. וזהו "ואהבת", שגימטרייתו פעמיים "אור": בחינת אור אחת היא "אור זרוע לצדיק", והבחינה השנייה היא הצמיחה — "בכל מאדך".

הצמיחה היא אהבה "בכל מאדך". המילה "ואהבת" שווה בגימטרייה לפעמיים "אור" ($414 = 207 \times 2$): אור אחד הוא "אור זרוע לצדיק", והאור השני הוא הצמיחה — אהבה "בכל מאדך".

ואח"כ ועץ השדה יתן פריו¹⁰⁰ (עיי' בזהר בפי' בראשית דל"ז סע"ב [סוף עמוד ב]. ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם) שהוא בחינת מ"ד [מ"ן דוכרין] מנפש האלהית.

ואחר כך "ועץ השדה יתן פריו" (עיינו בזהר, פרשת בראשית, סוף דף לו ע"ב, ובמקדש מלך שם), שהיא בחינת מ"ד שבנפש האלקית.

לאחר מכן בא "ועץ השדה יתן פריו" — בחינת מ"ד שבנפש האלקית. לכך מובאים דברי הזהר ומקדש מלך.

וכמו בארץ שהארץ מעלה מ"ן [מ"ן נוקבין] והגשם המגדל הוא בחי' מ"ד [מ"ן דוכרין] וכדכתיב כאשר ירד הגשם¹⁰¹ והשלג מן השמים כמו כן ע"י חיבור מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] הנ"ל יתן פריו היינו שיתגלה בחי' טובא דגניז בגווה

וכמו בארץ, שהארץ מעלה מ"ן והגשם המצמיח הוא בחינת מ"ד, ככתוב: "כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים" — כך גם על ידי חיבור מ"ה וב"ן שנוצר לעיל "יתן פריו", כלומר, תתגלה בחינת "טובא דגניז בגווה",

כמו שבטבע הארץ מעלה את ה"מים הנוקבין" והגשם היורד הוא בחינת "מים דכורין", כך חיבור מ"ה וב"ן גורם לעץ "לתת את פריו" — לטוב הגנוז בפנים להתגלות.

היינו רפ"ח ניצוצין שיש בה רק הוא מוסתר ומלוכש רשע מכתיר את הצדיק¹⁰² משא"כ כשנתברר ונתהפך נתגלה האור הנ"ל להיות א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה¹⁰³ בחי' שלמעלה מהתקון ס"ג [שם ס"ג] דס"ג [דשם ס"ג]

כלומר, רפ"ח הניצוצין שבה, אלא שהם מוסתרים ומולכשים, ו"רשע מכתיר את הצדיק"; אך כאשר הם מתבררים ונהפכים, מתגלה האור הנזכר לעיל, להיות "אשת חיל עטרת בעלה" — בחינה שלמעלה מהתקון, ס"ג דס"ג.

הטוב הגנוז הוא רפ"ח הניצוצין שבה, המוסתרים כעת, כמתואר במילים "רשע מכתיר את הצדיק". כאשר הם מתבררים ונהפכים, מתגלה אורם: "אשת חיל עטרת בעלה" — בחינה שלמעלה מהתקון, ס"ג דס"ג.

וזהו והצליח אשר שלחתיו¹⁰⁴ לברר בירורין ע"י דברי אשר יצא מפי דוקא כי כל העוסק¹⁰⁵ בתורה הקב"ה יושב ושונה כנגדו¹⁰⁶ כו':

וזהו "והצליח אשר שלחתיו" — לברר בירורים באמצעות "דברי אשר יצא מפי" דוקא, כי כל העוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו וכו'.

זהו פירוש "והצליח אשר שלחתיו": הבירור נעשה דוקא באמצעות התורה, "דברי אשר יצא מפי", שכן כשהאדם עוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו.

בעבודה

לפני אהבת קריאת שמע, ראוי לאדם להתבונן בגדולת ה' בפסוקי דזמרה, עד שנפש הבהמית שלו תתעורר והרע שבה יסולק; וכן עליו לקיים את המצוות, ובעיקר את החוקים שאין להם טעם, החורטים בה מבפנים ופותחים את הלב האטום. כאשר הוא אוהב את ה' "בכל לבבך ובכל נפשך", בנפש הבהמית ובצלם גם יחד, הוא יכול להגיע בכל יום להארה מאהבת "בכל מאדך". לימוד התורה שלו הוא הגשם המצמיח את האהבה, שכן כל העוסק בתורה, ה' יושב ועוסק בתורה כנגדו.

שאלות לשיחה

1. מדוע בירור הנפש הבהמית זקוק לצלם, לנפש השכלית שמקורה בנוגה, שתעמוד בין הנפש הבהמית לנפש האלקית?
2. אהבתו של משה הייתה ביטול עצמי מוחלט, ובכל זאת הוא לא יכול היה לראות את ה' "וחי". מה פירוש הדבר שאהבתו עברה דרך כלי, וכיצד יכול אדם בתוך גוף לזכות אפילו להארה מ"מאד"?
3. מדוע יש לחרוט את הנפש הבהמית גם מבחוץ וגם מבפנים, ומדוע ההתעוררות של פסוקי דזמרה היא "עדיין לא אהבה"?
4. מדוע החוקים, שאין להם טעם, יכולים לחרוט את הנפש הבהמית מבפנים, ומדוע מדגיש המאמר שאפילו פרה אדומה נאמרה באמצעות משה?
5. כיצד מתארים יכול הארץ ופרי העץ את היחוד בין הנפש הבהמית לנפש האלקית באמצעות התורה?

הערות

פסוקה 1

1 אם בחקותי

בהערה נאמר שנוסח נוסף של המאמר נדפס שם, כביאור למאמר "אם בחקותי תלכו" הנדפס באותו כרך, ולצדו ביאור נוסף בהמשך הכרך.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ו ע' קעט (בתור ביאור על ד"ה אם בחקותי הנדפס שם ע' קסג. וראה ביאור נוסף שם ע' קצח). ראה גם אוה"ת ויקרא-ב ע' תרלד.

2 בע"ה (שער כ"ה)

לאחר שמצוין כי "שער כ"ה" הוא לפי דפוס שקלוב משנת תק"ס (שער כ"ו במהדורות הנוכחיות), נאמר בהערה שאור התורה על כי תשא מעתיק את הקטע הזה, ומובאים מקומות נוספים באור התורה העוסקים בצלם.

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס ולפניו ש' כ"ו. ראה באוה"ת פ' כי תשא ע' ב"ג שמעתיק מכאן. וראה גם אוה"ת בראשית כרך-א דף רז, א. אוה"ת במדבר כרך-ה ע' איתשמב. סוכות ע' איתשכט.

3 ענין הצלם באמיתית נלע"ד

השער העוסק בצלם נפתח במילים: "ענין הצלם באמת, כאשר נראה לעיניו דעתי", ומסביר שצורות הנפש אינן יכולות להתלבש בגוף אלא באמצעות הצלם. המאמר מציין אותו כשער כ"ה, על פי דפוס שקלוב; בהערת קה"ת מצוין שער כ"ו במהדורות הנוכחיות.

Sefer Etz Chaim 26:2 עץ חיים כ"ו:ב'

... וז"ס שאמרו בוהר חדש ש"ה דנ"ח רוא הכא ליודעי מדין תנועי דאיהו שלימא דכלא אן אינון בב"נ אלא רוא דא בצלמינו דא איהו צולמא דב"נ מלגאו ומלבר לגאו סוכלתנו ומנדע וחכמה לבר ההוא צולמא דאזיל עלוי ומדברא ליה לב"נ בנשירא למהוי נטיר מכולא. ונבאר ענין צלם זה מה עניינו דע כי כל בחי' הכלים והאורות הם מבחי' אותן המלכים ויש מהן בחי' שלא נבררו ובכל יום ויום מבריא עולם עד ביאת משיחנו מתבררים מהם בירורים רבים וכשיגמרו להתברר אז יבא משיח. וז"ס שארז"ל עד שיכלו כל הנשמות שבגוף וזה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

4 בד"ה זאת חנוכת המזבח

שם מתאר אדמו"ר הזקן כיצד ההתכוננות בתפילה מביאה למסירות נפש בקריאת שמע ולאחבת ה' "בכל לבבך", בשני יצריך, כך שגם כוח התאוה של הנפש הבהמית, המשתוקק לתענוגים גשמיים, מופנה אל ה'.

הערת קה"ת

לקו"ת נשא כח, ג ואילך.

5 נפש השכלית המחבר הצורה והחומר . . בחי' נוגה מעורב טו"ר

לפי ההערה, אור התורה דן שם בנפש השכלית בשם מורה נבוכים, חלק א', פרק א'.

הערת קה"ת

באוה"ת סוכות ע' איתשט בשם המו"נ ח"א פ"א. ובארוכה ביהל אור ע' קמח ואילך. וראה בסה"מ תער"ב-א סעי' רנד שכאן הכוונה דנה"א הוא בחי' הרצון עצמי וטבעי דנשמה לאלקות שזהו עיקר האלקות שבנשמה [ראה שם סעי' רז] ונפש השכלית זהו בחי' הטוב שבנוגה והיינו מה שיש בכח האדם להשכיל בשכל אנושי ג"כ בגדולת ה' ולהתפעל במוחו ואח"כ בלבו, ע"ש.

6

חכמים המה להרע

"להרע חכמים הם, ולהיטיב לא ידעו". הפסוק מראה שהנפש השכלית, שמקורה בנוגה, יכולה לפנות לכאן או לכאן.

Jeremiah 4:22 ירמיהו ד':כ"ב

כי אֵייל עָמִי אוֹתִי לֹא יָדְעוּ בְּנִים סָכְלִים הֵמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ:

For My people is foolish, They know Me not; They are sottish children, And they have no understanding; They are wise to do evil, But to do good they have no knowledge

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י ד, כב.

פסוקה 2

7

ימי שנותינו בהם

"ימי שנותינו בהם שבעים שנה". אדמו"ר הזקן קורא את שבעים השנים כזמן שניתן לכל אדם כדי להודוך.

Psalms 90:10 תהילים צ"י

יָמֵי־שָׁנוּתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַע־עֶשְׂרִים שָׁנָה וְאַם בְּגִבּוֹרֶת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהֶקֶם עֲמָל וְאָן כִּי־גָזוּ חַיִּשׁ וְנִצָּפָה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צ, י.

8

שתי עונותינו לנגדך

"שתי עונותינו לנגדך, עלומנו למאור פניך". הפסוק נקרא כתיאור הפיכת העוונות, העבודה של שבעים השנים.

Psalms 90:8 תהילים צ"ח

שֵׁת עֲוֹנוֹתֵינוּ לְנִגְדְּךָ עֲלֹמֵנוּ לְמָאֹר פְּנִיךָ:

Thou hast set our iniquities before Thee, Our secret sins in the light of Thy countenance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צ, ח.

9

גם איתא בע"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נ"ב ע' בשי פנימי' וחיצוני' סוף דרוש ד'. ובשי טנת"א סופ"א. ובשי התיקון ספ"ג. [כ].

10

כשיתברר בחי' ב"ן

ההערה מונה מאמרים נוספים בלקוטי תורה העוסקים בבירור ב"ן לעתיד לבוא.

הערת קה"ת

על"ק בואתחנן [ב, ד] ספ"ג וש"נ. ועי' שה"ש סוף ביאור כי על כל כבוד חופה (מח, ריש ע"ב). ועי"ל פ' צו (י' סע"ד). ועי' שה"ש סד"ה [ולחבין] ענין מדלג

(טז, ג). ושם (טז, ב). [כ].

11 השבירה היא בבחי' ס"ג

ההערה מפנה למקורות המנויים שם בעניין השבירה בשם ס"ג.

הערת קה"ת

ראה הנסמן במאמרי אדה"ז-פרשיות לע' תקיח.

12 כלו סג יחידו

"הכל סר יחידו נאלחו". המילה "סר" רומזת לשם ס"ג, שבו אירעה שבירת הכלים.

Psalms 53:4 תהילים נ"ג:ד

כלו סג יחידו נאלחו אין עשה טוב אין גם אחד:

Every one of them is unclean, they are together become im-pure; There is none that doeth good, no, not one

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים נג, ד.

13 א"ח עט"ב

"אשת חיל עטרת בעלה". לעתיד לבוא תעלה בין המזוככת, הבחינה הנשית, ותהיה לכתר.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

פסוק 3

14 ונחנו מה

משה ואהרן אומרים: "ומה אנחנו, כי תלינו עלינו?" המילה "מה" נקראת גם כשם מ"ה וגם כביטוי לביטול המוחלט של משה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז

ובקר וראיתם את-קבוד ה' בשמעו את-תלנתיכם עליה ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; 'and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טז, ז-ח.

15 קפ"ד קס"א גימטריא משה

שם מוסבר שהפעימה ביד נמשכת מבחינת האחוריים של אבא: קפ"ד וקס"א עולים בגימטריה משה, וקס"א הוא שם אה"ה במילוי יודיין, פנימיות בינה, שבה מלוכשים האחוריים של אבא. משום כך משה, שמקורו באבא, נמשך רק מבחינת האחוריים שלו.

Exodus 2:10 שמות ב':י

ויגדל הילד ותבא הוא לבת-פרעה ויהי"לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מ"ה מים משיתוהו:

And the child grew, and she brought him unto Pharaoh's daughter, and he became her son. And she called his name 'Moses, and said: 'Because I drew him out of the water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה לקו"ת (להאריז"ל) שמות ב, י. וראה לעיל פקודי ז, ד.

16 ע"פ אני ישנה

המאמר מפרש את "אני ישנה" כמצב הגלות, שבו העלייה אינה שלמה וההמשכה אינה מתגלה בגלוי, בניגוד לתקופת בית המקדש; "ולבי ער" פירושו שהחיות עדיין שלמה, אלא שהיא נסתרת, כמו בשינה.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש לה, ב.

17 אני ישנה

"אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק". הפסוק פותח את המאמר המצוטט בעניין הגימטריה של משה.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the 'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 בדי"ה השמים כסאי

ההערה מציינת שהמאמר המתחיל "השמים כסאי" נמצא בתחילת תורה אור.

הערת קה"ת

תו"א, ריש ע"ב.

19 השמים כסאי

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי". הפסוק פותח את המאמר בתורה אור שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנוילי ואיזה מקום מנוחתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 נובלות חכ' שלמע' תו

המדרש אומר שהתורה היא "פרי הנושר מחכמה שלמעלה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כורידה מאבא אל המדות.

Bereshit Rabbah 17:5 בראשית רבה י"ז:ה

... אף תרדמה של שטות, דכתיב (ישעיה כט:ט): כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה. רבי חנינא בר יצחק אמר: שלושה נובלות הן: נובלת מיתה - שינה; נובלת נבואה - חלום; נובלת העולם הבא - שבת. רבי אבין מוסיף: עוד תרתין: נובלת אורה של מעלה - גלגל חמה; נובלת חכמה של מעלה - תורה:

The L-rd G-d cast a deep slumber upon the man, and he" slept. He took one of his sides, and He closed it with flesh in its place [tahtena]" (Genesis 2:21). "The L-rd G-d cast [hipil] a deep slumber" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall [mapala] is sleep. When a person sleeps, he does not toil in Torah and does not do any work. literally means, "He caused to fall down." Rav said: There are three slumbers: the slumber of

...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)
הערת קה"ת
ב"ר יו, ה. ועלי"ק פ' ראה (לא, ד). וש"נ. [כ].

21 פנימית אבא . . עתיק

ההערה מפנה כאן לעניין שפנימיות אבא היא פנימיות עתיק.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ה ע' תתס"ה. סה"מ ת"ש ע' 49 בהערה. אוה"ת נשא ע' רנו.

22 שו"יט הוא בחי שמחה

המילים כאן מצטטות את Deuteronomy 16:14. הקטע מופיע למטה.

Deuteronomy 16:14 דברים ט"ו:י"ד

וְשִׂמְחֶתָּ בְּחֹגְךָ אֶתְּהָ וּבְנֶךָ וּבְתִיבְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוֹם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ:

And thou shalt rejoice in thy feast, thou, and thy son, and thy daughter, and thy man-servant, and thy maid-servant, and the Levite, and the stranger, and the fatherless, and the widow, that are within thy gates

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

כמ"ש ושמחת בחגך (דברים טז, יד).

23 שבת הוא בחי ענג

הערת קה"ת מפנה Isaiah 58:10 למילים האלה.

Isaiah 58:10 ישעיהו נ"ח:י"א

וְתִפֹּק לְרֹעֵב נַפְשְׁךָ וְנִפְשׁ נַעֲנָה תִשְׁבִּיעַ וְזֶרַח בְּחֹשֶׁךְ אֹרֶךְ וְאִפְלָתְךָ כִּפְּזָה־רִים:

And if thou draw out thy soul to the hungry, And satisfy the afflicted soul; Then shall thy light rise in darkness, And thy gloom be as the noon-day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

כמ"ש וקראת לשבת ענג (ישע"י נח, י).

24 ושבת הוא בחי עונג

"וקראת לשבת עונג". הערת קה"ת מצטטת את הפסוק הזה בעניין השבת כתענוג.

Isaiah 58:13 ישעיהו נ"ח:י"ג

אִם-תֵּשִׁיב מִשְׁבַּת רִגְלְךָ עֲשׂוֹת חֲפָצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקִרְאָתָהּ לִשְׁבַּת עֲנָג לְקָדוֹשׁ הִ' מִכְבֹּד וְכִבְדוֹתָו מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיהָ מִמָּצוֹא חֲפָצְךָ וְדִבְרֵךְ:

If thou turn away thy foot because of the sabbath, From pursuing thy business on My holy day; And call the sabbath a delight, And the holy of the L-RD honourable; And shalt honour it, not doing thy wonted ways, Nor pursuing thy business, nor speaking thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 נאדר בקדש

"מי כמוך נאדר בקודש". הביטוי מתאר את תענוג השבת, שמקורו בדרגה שלמעלה משמחת יום טוב.

Exodus 15:11 שמות ט"ו:יא

מִי־כֹמֶכָה בְּאֵלִים Havayah מִי כֹמֶכָה נֶאֱדָר בְּקֹדֶשׁ נוֹרָא תִהְיֶה עֲשֵׂה פֶלֶא:

Who is like unto Thee, O L-RD, among the mighty? Who is like unto Thee, glorious in holiness, Fearful in praises, doing wonders

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, יא.

26 מלה בגרמיה

בוזהר על פרשת אמור נאמר שהקודש הוא "דבר בפני עצמו", שממנו נובעים הדברים האחרים, כשם שהשבת מובדלת מימי החול. הטקסט מציין את דף צד ע"א; הדברים מופיעים בצד ע"ב. אדמו"ר הזקן משווה לכך את האהבה והיראה של משה.

Zohar, Emor 24:111-25:123 ספר הזהר, אמור כ"ד:קצ"א-כ"ה:קכ"ג

27 הראני נא את כבודך

בקשת משה: "הראני נא את כבודך". אדמו"ר הזקן מפרש אותה כרצון לראות את אין סוף שלא באמצעות כלי.

Exodus 33:18 שמות ל"ג:י"ח

וַיֹּאמֶר ה'רְאֵנִי נָא אֶת־כְּבוֹדְךָ:

'And he said: 'Show me, I pray Thee, Thy glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, יח.

28 שלא בבחי כלי

לפי ההערה, אור התורה מסביר "שלא בבחינת כלי" — לא כשהדבר מלוכש בו"א, אלא כחכמה הנעלית יותר.

הערת קה"ת

באוה"ת כי תשא ע' בינא ר"ל שלא ע"י התלכשותו בו"א כ"א בח"ע. ע' בתניא פל"ה בהגה"ה. וראה ביאוה"ו לצ"צ ע' עג.

29 כי לא יראני האדם וחי

"לא תוכל לראות את פניי, כי לא יראני האדם וחי". חז"ל דורשים זאת כך: החיים אינם רואים, ואילו המתים רואים.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ'

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כ.

30 בחייהו אינן רואים

מלבד המדרש, ההערה מפנה לדיון מוקדם יותר בלקוטי תורה על "בחייהו אינן רואים".

הערת קה"ת

במד"ר ספ"ג. לעיל (לה, ג) וש"נ [כ].

31 וכדאיתא במדרש טוב זה מלאך חיים

על הפסוק "והנה טוב מאוד" אומר המדרש: "טוב" הוא מלאך החיים, ו"טוב מאוד" הוא מלאך המוות. אדמו"ר הזקן מפרש את "מאוד" כמדרגה הבלתי מוגבלת שנתפסת לאחר המוות.

Bereshit Rabbah 9:10 בראשית רבה ט:י'

אמר רבי שמואל בר יצחק: הנה טוב מאד, זה מלאך חיים. והנה טוב מאד, זה מלאך המות. וכי מלאך המות טוב מאד אתמהא?! אלא למלך,

Thy dead shall live, my dead bodies shall arise—Awake and sing, ye that dwell in the dust—For Thy dew is as the dew of light, And the earth shall bring to life the shades

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע"י כו, יט.

36 ולהשיג בחי' אור א"ס

לפי ההערה, אור התורה מוסיף שהגוף ישיג את אור אין סוף כפי שהוא, שלא באמצעות כלי; לכן נאמר בפסוק דווקא "טל אורות".

הערת קה"ת

באורח"ת כי תשא שם: כמו שהוא שלא ע"י כלי, וזהו טל אורות דוקא.

37 כאור שבעת הימים

"והיה אור הלכנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כאור התווה שיחזור לעתיד לבוא.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל"ב:כו

וְהָיָה אֹרֶן הַלֵּכְנָה כְּאֹרֶן הַחֲמָה וְאֹרֶן הַחֲמָה יְהִי שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶן שְׁבַעַת הַיָּמִים בַּיּוֹם הַזֶּה אֶת־שֹׁכֵר עֲמוֹ וּמַחֲזִיז מִכְּתוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע"י ל, כו.

38 בדיה' והי' אור הלכנה

שם מוסבר "כמו אור שבעת הימים", על פי המדרש, כאור שברא ה' תחילה והסתירו בגן עדן. שבעת ימי הבריאה הם שבע הספירות התחתונות של עתיק, והאור שלהן הוא שלוש הספירות העליונות של עתיק, שלמעלה משבעת הימים עצמם.

הערת קה"ת

לעיל פ' צו ט, ב.

39 ועיין במק"מ ס"פ מצורע

ההערה אומרת שהקטע במקדש מלך מצוטט באותו מאמר על צו.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ת שם. וראה באורח"ת ויקרא-ב ע' תרלו.

40 שמע שם ע' רבתי

הוזהר מציין את העיין הגדולה של "שמע" ואת הדל"ת הגדולה של "אחד", המצטרפות למילה "עד", שמשמעותה עד. בהערת קה"ת מובא שזהו המקור לעיין הגדולה.

Zohar III, 236b זח"ג רלו, ב

הערת קה"ת

זח"ג רלו, ב.

41 שמע . . ואהבת את ה'א

"שמע ישראל: הוי' אלקינו, הוי' אחד". האות עי"ן במילה "שמע" נכתבת גדולה, ואדמו"ר הזקן קושר זאת לאור שבעת הימים.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהִינוּ הָאֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שעשה סעודה וזימן את האורחים, והכניס לפנייהם תמחוי מלא כל טוב. אמר: כל שהוא אוכל ומברך את המלך יאכל ויערב לו, וכל מי שהוא אוכל ואינו מברך את המלך יתו ראשו בסייף. כך כל מי שהוא מסגל במצות ומעשים טובים הרי מלאך חיים, וכל מי שאינו מסגל במצות ומעשים טובים הרי מלאך המות:

Rabbi Shmuel bar Yitzhak said: "Behold it was very good" – this is the angel of life; "and behold it was very good" – this is the angel of death. Is the angel of death, then, "very good"? This is a rhetorical question. Rather, it is analogous to a king who prepared a feast, invited the guests and brought before them a serving dish filled with all kinds of delicacies. He said: 'Anyone who eats and blesses the king, let him eat and ... enjoy himself, but anyone who eats and

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar I, 14a זח"א יד, א

הערת קה"ת

ראה ב"ר ט, י. זח"א יד, א. ילקוט בראשית ר' [מז] טז עזה"פ. ובזח"ב (קנ, רע"א). [כ].

32 ועצמותיך יחליץ

"ועצמותיך יחליץ". את הפסוק מפרשים כחידוש הגוף לעתיד לבוא.

Isaiah 58:11 ישעיהו נ"ח:יא

וְנָחָה ה' תָּמִיד וְהִשְׁבִּיעַ בְּצִצְמָתְךָ נֶפֶשְׁךָ וְעִצְמֹתֶיךָ יַחְלִיצֶנּוּ וְהָיִיתָ כְּגֹן רֶגֶל וּכְמוֹצָא מֵיִם אֲשֶׁר לֹא יִכָּזְבוּ מִיָּמֶיךָ:

And the L-RD will guide thee continually, And satisfy thy soul in drought, And make strong thy bones; And thou shalt be like a watered garden, And like a spring of water, whose waters fail not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נח, יא.

33 טלא דבדולחא

ההערה מפנה למאמר על "ראשי נמלא טל", המסביר שטל שחקים הוא אחד משבעת התיקונים של הגולגולת, וכן למקומות נוספים בלקוטי תורה העוסקים בטל זה.

הערת קה"ת

ע' זח"ג (מט, א). ושם (קכח, ב). וע' שה"ש עה"פ שראשי נמלא טל (לה, ד) וכי' שהוא מז' תיקונים דגולגולתא. ועי' [לקמן] האזינו [דרוש ה]א ע' רע"ג בחצעי"ג יעו"ש. ועל"ק חקת (ס, רע"ג). [כ].

34 טלא דבדולחא

האידרא רבא מתארת את הטל הנוזל מגולגלתא דעתיק, לכן כבדולח. אדמו"ר הזקן קושר אותו לטל של תחיית המתים.

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר הזהר, האדרא רבא ג':י"ד-ו':כ"ה

35 טל אורות טלך

"יחיו מתוך... כי טל אורות טלך". טל האורות המחיה את המתים יאפשר לגוף לראות את אור אין סוף.

Isaiah 26:19 ישעיהו כ"ו:י"ט

יְחִיּוּ מִתְּחִיל יִקְוֹמוּן הַקִּיצוֹ וְנִרְנְנוּ שְׁכֵנֵי עֵפֶר כִּי טַל אֹרֶת טִלְךָ וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל:

דברים ו, ד-ה.

42 ואהבת את הוי' אלקיך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר הזקן מייחס את הלב לנפש הבהמית, את הנפש לנפש השכלית, ואת ה"מאד" לאהבה בלי גבול.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 את הטפל

הערת קה"ת מפנה ל**Eruvin 4b** למילים האלה.

Eruvin 4b עירובין ד"ב

Sukkah 6a סוכה ו' א

הערת קה"ת

ראה עירובין ד, ב. סוכה ו, א.

44 ע"פ וידעת היום

ההערה מצטטת את הנאמר שם: "ועל זה נצטוונו 'ואהבת את', כלומר, שתמשיכו את מדת האהבה והשמחה בבחינת 'את', בחינה משנית, שהיא מדת היראה והביטול".

הערת קה"ת

לקרית' ואתחנן ח, ג "וע"ז נצטוונו ואהבת את כלומר שתמשיך מדת האהבה והשמחה בבחינת את הטפל הוא מדת היראה והביטול".

45 וידעת היום

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים". הפסוק פותח את המאמר, העוסק במילה "את" המובאת כאן.

Deuteronomy 4:39 דברים ד:ל"ט

וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהַשְׁבֹּת אֶל-לִבְּכֶם כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 הנה ישכיל עבדי . . וגבה מאד

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". ה"מאד" הוא האהבה בלי גבול, שלמענה ירדה הנשמה.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נב, יג.

47 הוי' מספר בניי כו' אשר לא יספר

"והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כעליית הנשמה מעבר לגבול ולמספר.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר-יֹאמַר לָהֶם לֹא-עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע ב, א.

פסקה 4

48 הלוך ונסוע הנגבה

"ואברם הלוך ונסוע הנגבה". הפסוק מדגים את "ההליכה" של הנשמה באהבה.

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט'

וַיֵּסַע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנֹסֵעַ הַנִּגְבָּה:

.And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יב, ט.

49 זמיר עריצים

"זמיר עריצים יענה". אדמו"ר הזקן מפרש ש"זמיר" הוא לשון חיתוך וכריתה — עבודת פסוקי דזמרה.

Isaiah 25:5 ישעיהו כ"ה:ה'

כְּחֶרֶב בְּצִיּוֹן שְׁאוֹן זָרִים תִּכְנִיעַ חֶרֶב בְּצֹל עַב זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה:

As the heat in a dry place, Thou didst subdue the noise of strangers; As the heat by the shadow of a cloud, the song of the terrible ones was brought low

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כה, ה.

50 רוממות אל בגרונם

"רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם". השבח לרוממות ה' הוא החרב המפרידה בין הרע.

Psalms 149:6 תהילים קמ"ט:ו'

רִומָמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם:

Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-edged sword in their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ו.

51 לא נזכר במשנה רק שתיים לפני

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ברכות פ"א מ"ד.

52 שתיים לפני

"בבוקר מברכים לפני שתי ברכות ולאחריה ברכה אחת." המשנה מונה את הברכות שלפני קריאת שמע ולאחריה, אך אינה מזכירה את פסוקי דזמרה.

Mishnah Berakhot 1:4 משנה ברכות א':ד'

בשחר מברך שתיים לפני ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפני ושתיים לאחריה. אחת ארוכה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר. לקצר, אינו רשאי להאריך. לחתם, אינו רשאי שלא לחתם. ושל לא לחתם, אינו רשאי לחתם:

[שמע the] In the morning, two benedictions are said before and one after it; and in the evening, two benedictions before and two after it, one long and one short. Where they, the sages, have adopted the long [form] no man is authorised to shorten [use the short form]; and where they have adopted the short form no man is authorised to lengthen [use the long form]. [Where they] close [with a benediction] no man is authorised not [so] to close: and [where they do] not close ... [with a benediction]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

53 כי לא הי' נצרך זה אצלם בכל יום

ההערה מתייחסת למאמר זה של הרבי הרש"ב, העוסק בשאלה מדוע לא היה צורך בפסוקי דזמרה בכל יום בתקופות קדומות.
הערת קה"ת
ראה סה"מ תרס"ה ע' קלו.

54 אורייתא מחכמה נפקת

הזוהר אומר: "התורה יוצאת מחכמה". אדמו"ר הזקן מציב זאת מול שורש המצוות בכתר.

Zohar, Mishpatim 20:500-502 ספר הזוהר, משפטים כ"ת:ק-תק"ב
For the Torah itself emanates from Wisdom, from the realm called "holiness", and Wisdom itself emanates from the region called "holy (lit. holiness) of holies". Said R. Isaac: 'The Jubilee is also designated "holiness", as it is written: "For it is the jubilee; it shall be holiness (kodesh) unto you" (Lev. 14, 12). The Israelites who are destined to be "men of holiness" have a share in both (the Torah and the Jubilee)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

55 תרי"ג מצות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
מכות בסופה.

56 תרי"ג מצות דאורייתא

רבי שמלאי לימד שניתנו למשה 613 מצוות. יחד עם שבע המצוות מדברי

סופרים הן מסתכמות ב־620, כמניין כתר.

Makkot 23b מכות כ"ג ב

57 וז' מצות דרבנן

ההערה מתייחסת לשיחה של הרבי על שבע מצוות דרבנן.
הערת קה"ת
ראה לקו"ש חכ"א ע' 401.

58 אורייתא מחכ' נפקת

הערת קה"ת מפנה ל־Zohar II, 85a למילים האלה.
Zohar II, 85a זח"ב פה, א
הערת קה"ת
זח"ב פה, א. קכא, א.

59 ועברתי בארץ מצרים

"ואעבור בארץ מצרים בלילה הזה". חז"ל דרשו שהקב"ה עצמו עבר, ולא מלאך, שכן רק הבחינה העליונה ביותר יכולה להגיע לישראל בעומק הקליפות.

Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב

ועברתי בארץ־מצרים בלילה הזה והפיתי כל־בכור בארץ מצרים מאדם ועד־בהמה ובכל־אֱלֹקֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'

For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, יב.

60 אני ולא מלאך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
הובא ונתבאר בזח"א ק"ז, א.

61 בדי'ה ועתה יגדל נא כח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
לקו"ת שלח לח, ד.

62 ועתה יגדל נא כח

תפילתו של משה: "ועתה יגדל נא כוח אדני כאשר דיברת". פסוק זה פותח את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

ועתה יגְדֹל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרִי:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 באר חפרוה שרים

"באר חפרוה שרים, כרוה נדיבי העם, במחוקק, במשענותם". אדמו"ר הזקן מפרש את החפירה כפתיחת הלב, שנעשתה "במחוקק" — בחקיקת החוקים.

Numbers 21:18 במדבר כ"א:י"ח

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם וממדבר מתנה:

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And
;from the wilderness to Mattanah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כא, יח. בלקו"ת מטות פה, ד מציין לזה "וכמ"ש בע"ח של"א פ"ז ושער הירח פ"ג ובפע"ח שער ק"ש שעל המטה פי"א ופ"ו".

64 לבו אטום כבתולה

מלבד הגמרא, ההערה מפנה למאמר הראשון על "לריח שמניך", שבו נדון הלב האטום.

הערת קה"ת

ר[אח] מ[סכת] ב"ב (יב, ב). בדי"ה לריח שמניך הא (ב, ד). [כ].

65 לבו אטום כבתולה

בגמרא נאמר שמי שרגיל ביין, אפילו לבו חתום כבתולה, היין פותח אותו. אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי זה ביחס ללב לפני שנפתח לאהבה.

Bava Batra 12b:8-9 כבא בתרא י"ב ב:ח' ט'

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: הרגיל בייין, אפילו לבו אטום כבתולה - יין מפקחו, שגאמר: "ותירוש יגובכ בתלות". אמר רב הונא בריה דרב יהושע: פשיטא, חלק בכור וחלק פשוט - יהבינן לקה אחד מצרא. יכם - מאי?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

66 ע"פ לריח שמניך

ההערה מצטטת את ההסבר שם ללב האטום: אדם "שלא התעורר לאהבה ויראה מתוך התבוננות בעולם הנגלה". הקטע מסביר שהתורה נקראת יין ושמן: היין פותח את הלב האטום ומגלה את השמחה הנסתרת, את האהבה והיראה הנולדות מהתבוננות במלכות ה' בעולם הנגלה.

הערת קה"ת

לקו"ת ש"ש ב, ד ושם מבאר זה "שלא נתפעל בדו"ר מענין התבוננות עלמא דאתגלייא".

67 לריח שמניך

"לריח שמניך הטובים... על כן עלמות אהבוך". פסוק זה פותח את המאמר המצוטט כאן.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א:ג

לְרִיחַ שְׁמִינִיךָ טוֹבִים שְׁמֶן תּוֹרֵךְ שְׁמֶךָ עֲלֵיכֶן עֲלֻמוֹת אֲהַבּוּךָ:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 בדי"ה עיני כל

במאמר הזה נדרש "פותח את ירך" בדומה ל"מקדש ה' כוננו ידיך": יש ליצור כלי קיבול, כלי במלכות, כדי לקבל את הנמשך מלמעלה, שכן לפני הזיווג הלב אטום כבתולה.

הערת קה"ת

לקו"ת מטות פה, ד.

69 עיני כל

"עיני כל אליך ישרו". פסוק זה פותח את המאמר המצוטט כאן.

Psalms 145:15 תהילים קמ"ה:ט"ו

עֵינֵי־כָל אֱלֹדִי יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכֻלָּם בְּעֵתוֹ:

The eyes of all wait for Thee, And Thou givest them their food in due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ובדי"ה לא תהי משכלה ועקרה

שם נמשלות האהבה והיראה לכן ולבת, הנולדים מתוך התבוננות. מי שמנסה להשיג אהבה ויראה בלי התבוננות כזאת מוליד רק דמיונות חולפנים, והדבר נקרא "משכלה" — ללדת ולקבור; ואילו "עקרה" היא מי שאינה מולידה דבר כלל.

הערת קה"ת

תו"א עט, א.

71 לא תהיה משכלה ועקרה

"לא תהיה משכלה ועקרה בארצך". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור המצוטט כאן.

Exodus 23:26 שמות כ"ג:כ"ו

לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֶּלֶה וְעִקְרָה בְּאַרְצְךָ אֶת־מִסְפַּר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא:

None shall miscarry, nor be barren, in thy land; the number of thy days I will fulfil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 אמרתי אחכמה

"אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". חז"ל מיישמים פסוק זה על פרה אדומה, שהיא חוק שמעבר לשכל.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז:כ"ג

כָּל־זֶה נִסִּיתִי בַחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, כג.

73 הלואי בחקתי תלכו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

איכ"ר פתיחה ב. [כ].

פסוקה 7

74 לדבקה בו

"לאהבה את הוי"א אלקיך, ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו". הדבקות בה' היא עיקר הליכתה של הנשמה.

Deuteronomy 11:22 דברים י"א:כ"ב

כִּי אִם־שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מֵצַוָּה אֲתֶכֶם לַעֲשֹׂתָהּ לְאַהֲבָה אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם לְלֶכֶת בְּכָל־דַּרְכָּיו וּלְדַבְּקָה־בוֹ:

For if ye shall diligently keep all this commandment which I command you, to do it, to love the L-RD your G-d, to walk in all His ways, and to cleave unto Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, כב.

75 נר מצוה

"כי נר מצוה ותורה אור". כשם שהנר מכיל את השמן ואת השלהבת, כך המצווה מכילה את אור אין סוף.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר:

ויקרא כו, ג. ראה ויק"ר לה, ו. זח"ג קיג, א.

81 ועשיתם אותם אתם כתיב

המדרש דורש את "ועשיתם אותם" כ"ועשיתם אתם": אם אתם שומרים את התורה, אני מחשיב זאת כאילו עשיתם את עצמכם. בהערת קה"ת מצוין המקור כ"ו:35.

Vayikra Rabbah 35:7 ויקרא רבה ל"ה:ז

82 גדול המעשה

רבי אלעזר אומר: "גדול המעשה יותר מן העושה". אדמו"ר הזקן משתמש במשמעות הסיבתית של "עשייה" כדי לתאר את המשכת האור אל הכלים.

Bava Batra 9a:13 בבא בתרא ט"א:י"ג

(סימן: גדול, מקדש, מלשה) אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: גָּדוֹל הַמַּעֲשֶׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה - שְׁנָאֲמַר: "וְהָיָה הַצִּדְקָה שְׁלוֹם, וְעִבְדֵּית הַצִּדְקָה הַשְׁקֵט וְכִטַּח עַד עוֹלָם"; וְכָה - "הֲלֹא פָּרַשׁ לָרָעַב לַחֲמֶךְ". לֹא וְכָה - "וְעֲנִיִּים מְרֻדִים תִּבְיֵא בֵּית".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

בי"ב ט, א. וראה לקו"ש ח"י"ב ע' 238.

83 עשיה פי לשון הכרח

ההערה מביאה שם דוגמאות של הרבי הרי"צ לעשייה במשמעות של הכרח: "כמו גט מעושה, או יכופין (מעשין) על הצדקה".

הערת קה"ת

"כמו גט המעושה או מעשין על הצדקה" — סה"מ תרצ"ט ע' 191.

84 בדי"ה להבין ענין מדלג על ההרים

שם ההרים הם האבות והגבעות הן האימהות, והם מסמלים את המצוות; דילוג על רגל אחת וקפיצה על שתי רגליים הם שני אופני עבודה. נאמר שם גם שבעת מ"ה מברר את ב"ן, ולאחר הבירור "אשת חיל עטרת בעלה": "ב"ן יעלה לס"ג באמצעות "בכל מאדך", בלי גבול.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש טז, ב.

85 מדלג על ההרים

"מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". הפסוק מכנה את המאמר העוסק במצוות כאיברי המלך.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב':ח

קול דודי הנהיזה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 ע"פ ביום השמיני עצרת

שם מוסבר ששמיני עצרת, שמחת תורה, היא הארת "כתר תורה", כתר שלמעלה מן השכל, כמו הגולגולת המכסה את המוח; עצרת היא כינוס המוחין תחתיה.

הערת קה"ת

לקו"ת סוכות פג, א ואילך.

87 ביום השמיני עצרת

"ביום השמיני עצרת תהיה לכם". פסוק זה פותח את המאמר על שמיני עצרת המובא כאן.

Numbers 29:35 במדבר כ"ט:ל"ה

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג.

76 בדי"ה והנה מנורת זהב כולה

המאמר פותח במדרש: ירמיהו קרא לישראל כסף נמאס, יחזקאל קרא להם סיגים, ואילו זכריה ראה "מנורת זהב כולה", ובכך התקיים "כולך יפה רעייתי". הוא מסביר שכנסת ישראל נקראת מנורה משום שהמנורה מקשה אחת, כך שהעליון נעשה תחתון והתחתון עולה למעלה.

הערת קה"ת

לקמן פי' בהעלותך לג, ג ואילך.

77 והנה מנורת זהב כולה

"והנה מנורת זהב כולה". פסוק זה פותח את המאמר המצוטט כאן.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּל עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחָהּ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 ובדי"ה כי תשמע בקול

שם התורה היא שמירת "נר מצוה", ו"שמירה" פירושה שהאור לא יסתלק לשורשו; הדבר נעשה דווקא באמצעות הכלים.

הערת קה"ת

לקו"ת פי' ראה כג, ג.

79 כי תשמע בקול

"והיה אם שמוע תשמעו בקול הוי" אלוקים, לשמור את כל מצוותי". פסוק זה פותח את המאמר המצוטט בעניין שמירת המצוות.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 ועשיתם אותם אתם כתיב

"אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". את המילה "אותם" קוראים כ"אתם".

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Vayikra Rabbah 35:6 ויקרא רבה ל"ה:ו

Zohar III, 113a זח"ג קיג, א

הערת קה"ת

If he does felicitate him, what is his reward ? R. Joshua b. Levi said : He is worthy of Torah which was given amidst five "voices"; as it is said, "And it came to pass on the third day, when it was morning, that there were thunders and lightnings and a thick cloud upon the mount, and the voice of a horn exceeding loud... and when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice" (Exod. xix. 16 ff.)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ו, ב.

93 והאלקים יענו בקול

”משה ידבר והאלקים יענו בקול”. משה שמע את התורה בקול אחד.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

ויהי קול השפּר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, ב.

94 פלג אלקים מלא מים

”פלג אלקים מלא מים”. את המילה ”פלג” קוראים כחלוקה של הקול האחד לחמישה גבורות, שהן למעשה חסדים (מים).

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י

פְּקַדְתִּי-הָאָרֶץ וַתִּשְׁקֶהָ רַבַּת תַּעֲשֶׂרְנָה פֶּלַג אֱלֹקִים מָלֵא מִים תִּכְיֶן דָּגָנָם כִּי-כֵן תִּכְיֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סה, י.

פסוקה 8

95 קול דודי דופק

”קול דודי דופק, פתחי לי”. באמצעות התורה הלב נפתח לאהבה.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אַנִּי וְשֹׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דָּוִד דּוֹפֵק פֶּתַח-לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי שְׂרָאשִׁי נְמָלֵא-טָל קִנְצוֹתִי רְסִיסִי לְלִלָּה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, ב.

96 בדיה האזינו השמים

שם התורה המביאה לידי מעשה נמשלה לגשם, ככתוב: ”כי כאשר ירד הגשם... והרוה את הארץ והולידה והצמיחה”; בכוח זה יכול האדם לומר ”ואהבת”. תורה זו נקראת ”עוזה”, והיא ניתנת כדי שיוכל לאהוב.

הערת קה"ת

On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall ;do no manner of servile work

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם

”אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם”. המאמר על שמיני עצרת מבאר זאת.

Micah 7:20 מיכה ז:כ

תַּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיָּמֵי קֶדֶם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 ונתתי גשמיכם בעתם

”ונתתי גשמיכם בעתם”. אדמו"ר הזקן מפרש את הגשמים כתורה.

Leviticus 26:4 ויקרא כ"ו:ד

וְנָתַתִּי גֶשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתִּי הָאֶרֶץ וְצִדְתָּהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ:

then I will give your rains in their season, and the land shall yield her produce, and the trees of the field shall yield their fruit

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 יערוך כמטר לקחי

”יערוך כמטר לקחי”. משה משווה את התורה למטר.

Deuteronomy 32:2 דברים ל"ב:ב

יַעְרֹךְ כַּמָּטָר לִקְחֵי תֵּזֵל כַּטֵּל אֶמְרָתִי כַּשָּׁעִירִם עַל־יַדְשָׁא וְכַרְבִּיבִים עַל־יָ: עֶשֶׂב:

My doctrine shall drop as the rain, My speech shall distil as the dew; As the small rain upon the tender grass, And as the showers upon the herb

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, ב.

91 גשמים יורדין בגבורה

הגמרא מסבירה מדוע המשנה מדברת על ”גבורות גשמים”: משום שהם יורדים בגבורה.

Taanit 2a:8 תענית ב' א:ח'

וְלִיתַּנִּי מֵאִמְתִּי מִזְכִּירִים עַל הַגִּשְׁמִים. מֵאִי גְבוּרוֹת גִּשְׁמִים? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שִׁיּוּרֵי דִין בְּגִבּוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”עֲשֵׂה גְדֻלוֹת עַד אֵין חֶקֶר וּנְפִלְאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר”, וְכַתִּיב: ”הִנֵּתָן מָטָר עַל פְּנֵי הָאָרֶץ וְשִׁלַּח מִמֶּיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית ב, א.

92 שניתנה בהי קולות

מי שמשמח חתן וזכה לתורה, ”שניתנה בחמשה קולות”. אדמו"ר הזקן מפרש את חמשת הקולות כחמש חסדים.

Berakhot 6b:30 ברכות ו' ב:ל'

וְאִם מִשְׁמַחוּ מֵה שְׂכָרוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: זֹכֶה לְתוֹרָה שְׁנִיתָנָה בְּחֻמְשָׁה קוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹת הַבִּקְרָה וַיְהִי קוֹלַת וּבְרָקִים וַיִּצְנַן עַל הָהָר וְקָל שׁוֹפָר וָגוֹ'. וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר וָגוֹ' וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל”.

לקו"ת האזינו עד, ב.

97 האזינו השמים

"האזינו השמים ואדברה". הפסוק פותח את המאמר העוסק בתורה כגשם, כפי שמוכח כאן.

Deuteronomy 32:1 דברים ל"ב:א

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי:פִי:

Give ear, ye heavens, and I will speak; And let the earth hear the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 ואהבת בגימטריא ב' פעמים אור

תניא מסיים את פרק מג באותו רעיון: תחילה נשמת האדם מוארת באור התורה והמצוות, ולאחר מכן מאיר בה אור האהבה, "כי ואהבת בגימטריא פעמים אור".

Tanya, Likkutei Amarim 43:11 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ג:י"א

אָבֵל סֵדֶר הָעֲבוּדָה הַקְּבוּעָה וְתַלְוִיָּה בְּבַחֲרִית הָאָדָם – צָרִיךְ לְהַקְדִּים תְּחִלָּה יְיוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת עַל יְדֵי יִרְאָה תַּתְּאָה בְּבַחֲרִית קִטְנוּת עַל כָּל פְּנִים, בְּ"סוּר מִרַע וְעֵשָׂה טוֹב", לְהָאִיר נִפְשׁוֹ הָאֱלֹהִית בְּאוֹר הַתּוֹרָה וּמְצוּתֶיהָ, וְאַחֵר כֵּה, זָאִיר עָלֶיהָ אוֹר הָאֱהָבָה [כִּי "וְאֶהְבֶּת" בְּגִימְטְרִיא ב' פְּעָמִים "אוֹר", כִּידוּעַ לְיֻדְעֵי חוּן]:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תניא ספמ"ג. פ"ח ע"ה שער הק"ש פכ"ג. סידור האריז"ל במקומו.

99 אור זרוע לצדיק

"אור זרוע לצדיק". זהו הראשון מבין שני האורות שב"ואהבת".

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צז, יא.

100 ועץ השדה יתן פריו

"ועץ השדה יתן פריו". הפרי הוא גילוי הטוב החבוי בנפש הבהמית.

Leviticus 26:4 ויקרא כ"ו:ד

וְנָתַתִּי גֶשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתִּי הָאֶרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי־ו:

then I will give your rains in their season, and the land shall yield her produce, and the trees of the field shall yield their fruit

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 כאשר ירד הגשם

"כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים... והולידה והצמיחה". הגשם מלמעלה והצמיחה מלמטה מתארים את החיבור של מ"ה וב"ן.

Isaiah 55:10 ישעיהו נ"ה:י

כִּי כַאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשֶׁמָּה לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לְזֶרַע וְלָחֶם לָאֵכֶל:

For as the rain cometh down and the snow from heaven, And returneth not thither, Except it water the earth, And make it

bring forth and bud, And give seed to the sower and bread to the eater

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, י.

102 רשע מכתיר את הצדיק

"כי רשע מכתיר את הצדיק". הניצוצות הקדושים חבויים בתוך הקליפה, כמו הצדיק המוקף ברשעים.

Habakkuk 1:4 חבקוק א':ד

עַל־כֵּן תִּפּוּג תּוֹרָה וְלֹא־יֵצֵא לְנֶצַח מִשְׁפָּט כִּי רָשָׁע מְכַתִּיר אֶת־הַצַּדִּיק עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מֵעֵקֶל:

Therefore the law is slacked, And right doth never go forth; For the wicked doth beset the righteous; Therefore right goeth forth perverted

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

חבקוק א, ד.

103 עטרת בעלה

"אשת חיל עטרת בעלה". בין המתברר יעלה למעלה, לס"ג דס"ג.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

אִשְׁת־חֵיל עֲטֹרַת בַּעְלָהּ וּכְרָקָב בַּעֲצֻמוֹתָיו מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 והצליח אשר שלחתי

"כן יהיה דברי אשר יצא מפי... והצליח אשר שלחתי". אדמו"ר חזקן מפרש זאת על הברור הנעשה באמצעות התורה.

Isaiah 55:11 ישעיהו נ"ה:יא

כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־יָשׁוּב אֵלַי רִיקָם כִּי אֲסַעֲשֶׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפְצָתִי וְהַצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו:

So shall My word be that goeth forth out of My mouth: It shall not return unto Me void, Except it accomplish that which I please, And make the thing whereto I sent it prosper

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 כל העוסק בתו' הקב"ה יושב ושונה כנגדו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה תדב"א רבה רפ"ח. יל"ש איכה רמז תתרלה.

106 כל העוסק בתורה הקב"ה יושב ושונה כנגדו

המדרש מלמד שכאשר תלמיד חכם יושב ולומד, הקדוש ברוך הוא יושב מולו ולומד עמו. זו הסיבה שהבירור נעשה באמצעות "דברי היוצא מפ"י".

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 18:1 תנא דבי אליהו רבה י"ח:א

... א"כ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר א"ת לו צר אלא לי צר שנאמר (ישעיהו מ"ט:ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר לךך נאמר קומי רני בלילה וגוי מאי שפכי כמים לבך נכח פני ה' מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו שכאן נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה

נוכח אלה וגוי (מלכים א' כ"ט) מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם

...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Sefer Etz Chaim (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/3/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/3/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק